

ÖAR I SAMVERKAN

2017-05-23

Utvecklad samverkan mellan det civila samhället och Ekerö kommun

Genom utvecklad samverkan mellan medborgare, föreningar och kommun kan fler bli engagerade i civilsamhället, delaktiga i samhällsbygget och bidra till kommunens utveckling. En bredare samverkan kan möjliggöras genom satsningar på kommunikation, dialog och förvaltningsöverskridande samarbete.

Riccard Slettengren Badiali
Utvecklingsledare, nämndkontor kultur och fritid
riccard.slettengren@ekero.se

Öar i samverkan

UTVECKLAD SAMVERKAN MELLAN DET CIVILA SAMHÄLLET OCH EKERÖ KOMMUN

Innehåll

• Sammanfattning.....	2
• Introduktion.....	2
• Utgångspunkter för utredningen.....	3
• Utredningens syfte.....	4
• Mål och effekter av samverkan med civilsamhället.....	4
• Utredningens uppdrag och gång.....	6
○ 1. Forskning, verktyg och exempel på samverkan mellan civilsamhället och det offentliga.	6
▪ Civilsamhällets definition och roll.....	6
▪ Vägledande principer.....	6
▪ Civilsamhälle i förhållande till andra delar av samhället.....	7
▪ Civilsamhälle och demokrati.....	7
▪ Mångfald.....	8
▪ Socialt kapital.....	8
○ 2. Dialog med civilsamhället.....	9
○ 3. Inventering och situationsbeskrivning av lokala förutsättningar, behov och hinder....	9
• Lärdomar från nätverket Öar utan gränser.....	12
○ Samverkan som katalysator för initiativ och engagemang.....	12
○ Uppföljning av Öar utan gränser.....	13
○ Framgångsfaktorer.....	13
○ Andra positiva effekter.....	14
• Utredningsförslag.....	15
○ Utökad dialog.....	15
○ Kommunikation och bemötande.....	16
○ Policydokument.....	16
○ Möjliggör för ungas engagemang.....	17
○ Inkubator för medborgares idéer.....	17
○ Samverkansorgan.....	18
○ En permanent samverkansfunktion.....	19
• Referenser.....	20
• Bilagor.....	20

Sammanfattning

Kultur- och fritidsnämnden tilldelades för 2017 medel av kommunfullmäktige för att utreda hur samverkan mellan Ekerö kommun och civilsamhället kan utvecklas.

De positiva effekterna av den samverkansmodell som vuxit fram på integrationsområdet är många och avsikten är att säkra modellen och undersöka hur den kan anpassas till fler områden. Genom nätverksbyggande insatser och utökad samverkan mellan medborgare, föreningar och kommun kan fler bli engagerade i civilsamhället, delaktiga i samhällsbygget och bidra till kommunens utveckling. Utredningen slår fast att en utvecklad samverkan kan möjliggöras genom satsningar på kommunikation, dialog och förvaltningsöverskridande samarbete.

Utredningen identifierar direkta åtgärder, utvecklingsområden som bör utredas vidare i dialog med civilsamhället samt formulerar en policy för fortsatt arbete för att utveckla samverkan.

Introduktion

Civilsamhällets roll är avgörande för att möjliggöra människors engagemang, förverkliga livsprojekt och svara upp mot och möta framtidsutmaningar. Denna roll blev särskilt tydlig under hösten 2015 i samband med att antalet människor på flykt som sökte sig till Europa och Sverige ökade och vi i Ekerö kommun öppnade ett tillfälligt ankomstboende för ensamkommande barn. Den frivilliga insats som gjordes både på boendet och i samhället runt omkring resulterade i att vi tillsammans på ett bra sätt klarade av att hantera den akuta samhällsutmaning som vi stod inför. Samtidigt bidrog engagemanget i lokalsamhället till en känsla av att vi klarar av det mesta när vi verkar tillsammans. Kommunens och civilsamhällets komplementära roller, dialog och samverkan möjliggjorde för en hållbar situation både för dem som bodde på ankomstboendet och i förhållande till alla dem som ville engagera sig och hjälpa till.

Civilsamhällets engagemang för att anordna aktiviteter, bidra till att människor möts och inkludera nyanlända har även väsentligt bidragit till goda *långsiktiga* resultat på integrationsområdet. Insatserna har möjliggjort att nyanlända snabbare kommer in i samhället, lär sig svenska och blir en del av sociala nätverk som underlättar för deras intåg på arbetsmarknaden. Samtidigt har de inneburit att civilsamhället mobiliserats, breddats och ökat sin mångfald av organiseringsformer och aktiviteter. Vägen till personligt engagemang har därmed vidgats för den enskilda individen.

Den här utredningen undersöker hur kommunen kan underlätta för samverkan med civilsamhället på fler områden än integration. Den 5 april i år lämnade Svenska kyrkan, Röda Korset, Riksidrottsförbundet och Rädda Barnen över en "möjlighetslista" till regeringen med områden där dialog och partnerskap mellan den idéburna och offentliga sektorn kan möjliggöra för positiv samhällsutveckling. Där nämns bland annat minskad ofrivillig ensamhet, folkhälsa åt alla, samhällsetablering i utsatta områden, vägar till arbetsmarknaden, förebyggande av våldsbejakande extremism och preventiv sjukvård (se *Möjlighetslistan för hållbar utveckling*). I lokalsamhället kan detta exemplifieras med nya mötesplatser, föräldravandring, anhörigvård, läxhjälp, social inkludering, beredskap för krishantering, insatser inom äldreomsorgen m.m. Sammanfattningsvis handlar det om att arbeta tillsammans för en hållbar utveckling.

Ett annat aktuellt exempel på hur samverkansfrågan accentueras är i det positionspapper som SKL antog i mars i år (*Civilsamhället som utvecklingskraft, demokratiaktör och samverkanspartner*). Där beskrivs hur "ett gott samspel mellan offentlig sektor och civilsamhället är centralt för en god samhällsutveckling" och vidare att: "Samverkan med civilsamhället och gemensamt ansvarstagande byggs bäst utifrån en fråga som engagerar såväl idéburen som offentlig part lokalt och/eller regionalt. Närheten skapar möjlighet att bygga tillit, förtroende och goda relationer i samarbetet. För lokala och regionala beslutsfattare innebär det även att i ett pågående samspel med civilsamhället balansera såväl den representativa demokratins beslutsordning och krav på demokratiska arbetsätt, delaktighet och insyn, som det frivilliga engagemanget i en mångfald intresseriktningar och frågor." (s.1).

Idag deltar 53% av Sveriges befolkning regelbundet i frivilligt arbete, vilket motsvarar 400 000 årsarbetskrafter. Den största delen av engagemanget sker inom civilsamhällets formella organisationer.

Dock ökar det frivilliga arbetet i mer löst samansatta grupper och 10% av befolkningen är aktiv i sådana. (Jegermalm, Svedeberg & von Essen – Ersta Sköndal befolkningsstudie). Den kraft och potential som civilsamhället utgör är svår att överdriva. Att underlätta för en mångfald av engagemang och skapa former för dialog och kompletterande samverkan med det offentliga utgör viktiga komponenter för engagemang som når ut brett i samhället och gör stor skillnad.

En förutsättning för samverkan är att båda parter har kunskap om varandras uppdrag och olika organisationsformer samt vetskap om hur verksamheter kan komplettera varandra. Kännedom och förståelse för att vardera part fungerar på olika vis skapar rimliga förväntningar och underlättar för en god dialog. Därför krävs ett utökat kommunikationsarbete både inom den kommunala organisationen och gentemot civilsamhället. Här ingår skapande av forum för möten och kunskapsutbyte.

När förutsättningarna för civilsamhällets organisering är goda underlättar det för engagemang, delaktighet, samhörighet och gemenskap för alla kommuninvånare. Dessa faktorer är avgörande för att stärka det sociala kapitalet i samhället och skapa en miljö som motverkar utanförskap och kortar vägen för dem som står utan arbete. Samtidigt underlättar det för att en större del av befolkningen deltar på ett positivt sätt i samhällets utveckling. Utöver att vara arena för samhällsinsatser, aktivitetsskapare och en kanal för människors engagemang och intressen har civilsamhället en avgörande roll för demokrati genom att ge en röst åt olika uppfattningar och idéer om hur vi tillsammans ska bygga vårt samhälle.

Att möjliggöra för goda former för samverkan med civilsamhället är ett kontinuerligt arbete som kräver flexibilitet och lyhördhet från båda parter, mod att prova nya lösningar och förhållningssätt samt uppdaterad kunskap om varandras organisationsformer och förutsättningar. Den här utredningen är ett led i detta arbete och syftar till att belysa några åtgärder som kan underlätta för utvecklad samverkan. Åtgärderna ska inte ses som färdigformulerade lösningar, utan som formbara utgångspunkter som i fortsatt dialog med civilsamhället behöver anpassas till de föränderliga förutsättningar som parterna förhåller sig till.

Utgångspunkter för utredningen

Väsentliga utgångspunkter för utredningen är hämtade ur den antagna politiska plattformen för 2015-2018 i Ekerö kommun som beskriver mål som direkt och indirekt gynnas av en fördjupad samverkan med civilsamhället.

”Vi vill ge de enskilda individerna och de små gemenskaperna möjlighet att själva forma de beslut som är avgörande för våra medborgares livskvalité. Vi har tilltro till varje människas inneboende kraft, förmåga och vilja att ta ansvar för sitt eget liv. Kommunens skyldighet och vår ambition är att tillhandahålla omsorg och stöd till de grupper och individer som behöver samhällets hjälp i olika skeden i livet. Vi vill samtidigt öka individens inflytande, möjlighet och valfrihet att själv kunna påverka sin livssituation.”

”Målet med alliansens politik i Ekerö kommun är att maximera marginalnyttan för våra medborgare. Med det menas att vi i varje politiskt beslut och i den kommunala verksamheten skall ha Ekerös innevånarens nytta som ledstjärna, hur våra innevånare gynnas bäst. Vi skall även sträva efter att hela Ekerö kommuns politiska- och tjänstemannaorganisation skall genomsyras av känslan av att vi är till för våra medborgare.”

”Alla delar av den kommunala organisationen ska arbeta vidare med insatser och aktiviteter i syfte att stärka demokratin och de kommunala arbetsformerna.”

”Kommunen ska uppmuntra och stödja kulturella aktiviteter på frivillig väg genom främst våra föreningar och byggande av nätverk i kommunen.”

Utredningen syfte

Utredningens syfte är att belysa framkomliga vägar för att fördjupa och utveckla samverkan mellan Ekerö kommun och det civila samhället. Med samverkan åsyftas samarbete i gemensamma projekt, dialog och utbyte av kunskap och information.

Mål och effekter av samverkan med civilsamhället

Samvekan mellan Ekerö kommun och civilsamhället möjliggör och underlättar för att medborgare på ett positivt sätt kan bidra till samhällsbygget och fördjupa sitt deltagande i demokratin. Mål och förväntade effekter kan brytas ner i följande områden:

Socioekonomiska vinster

- Skapa samverkansformer med socioekonomiska effekter som är positiva för medborgarna i Ekerö kommun och därmed möjliggör för ett mer effektivt nyttjande av kommunens resurser samtidigt som servicen till medborgarna utökas. Samverkan med civilsamhället underlättar för att kommunens resurser når ut och gör så stor nytta som möjligt.
- Multiplikator: En ensam funktion inom vardera förvaltning kan genom dialog och kontakter med civilsamhället underlätta för engagemang hos ett stort antal aktörer.
- Civilsamhällets och kommunens verksamheter kompletterar i bästa fall varandra för att täcka de behov av stöd, aktiviteter och insatser som finns i samhället. Samverkan är avgörande för att synergieffekterna ska bli så stora som möjligt.

Ta tillvara på potential

- Ta tillvara på den potential som civilsamhället uppbär och underlätta för goda resultat när engagemanget omsätts till praktik.
- En god struktur för samverkan ökar civilsamhällets och kommunens beredskap till samhällsinsatser både i akuta skeenden och långsiktigt.

Engagemang, mångfald och deltagande

- Möjliggör för att den enskilde medborgaren på ett positivt sätt kan bidra till samhällets utveckling.
- Möjliggör en större mångfald av föreningar, samanslutningar, nätverk, aktiviteter, insatser och ett breddat deltagande bland medborgarna i civilsamhället. Genom att dela kunskap och gemensamt formulera behovsbilden kan kommun och civilsamhälle i högre utsträckning verka för alla medborgare.

Innovation

- Öppna upp för nya innovativa sätt att hantera viktiga samhällsfrågor och bidra till en bättre levnadsmiljö för medborgarna.

Demokrati och dialog

- Möjliggör en god dialog och kommunikationsgång mellan parterna för att insatser på bästa sätt ska kunna komplettera varandra.
- Genom en utökad dialog kan vi bättre inhämta medborgarnas synpunkter och förankra beslut som fattas inom förvaltningarna. Detta möjliggör för en större samsyn och en högre tillit mellan kommun och civilsamhälle. När civilsamhällesaktörers expertkunskap bättre tas omhand bidrar det till mer informerade och demokratiska beslut.
- Skapa förutsättningar för att en relation av förtroende och ömsesidig respekt för båda parterers olika organisationsform, kompetensområde m.m., som är central för att ett gott samarbete, ska utvecklas.
- Underlätta för en större delaktighet bland fler civilsamhällesaktörer i kommunens demokratiska processer.
- Civilsamhället bidrar till att fostra demokratiska medborgare, skapa gemenskap och att öka det sociala kapitalet i lokalsamhället.

Möjligheter till inflytande i Ekerö kommun

Enligt SCB:s medborgarundersökning från hösten 2014 ger medborgarna Ekerö kommun betyget icke godkänt vad gäller hur de bedömer möjligheterna till inflytande. Tydliga förbättringsområden för att höja betyget är faktorerna *förtroende* och *påverkan*, områden som också får betyg som motsvarar "ej nöjd" i undersökningen. (SCB:s medborgarundersökning hösten 2014, s. 15). Åtgärderna som presenteras i utredningen förväntas påverka till en positiv utveckling på dessa områden.

Workshop i engagemang och samverkan om integration, februari 2016.

Utredningens uppdrag och gång

I utredningsuppdraget (Dnr KFN16/67-809) ingår att

1. Ta del av "best practice" från andra kommuner, organisationer, företag och myndigheter.
2. Föra dialog med föreningslivet om hur en utökad samverkan kan uppnås.
3. Göra en inventering och situationsbeskrivning av lokala förutsättningar inom den kommunala organisationen och civilsamhället. Utredda behov och hinder för samverkan.

1. Forskning, verktyg och exempel på samverkan mellan civilsamhället och det offentliga

Civilsamhällets definition och roll

I den nationella politiken för det civila samhället beskrivs civilsamhällets som "en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen." Vidare beskrivs civilsamhället olika roller. Dess aktörer fungerar som röstbärare och opinionsbildare, de ger service till medborgarna och de utför offentliga tjänster (proposition 2009/10:55 s.28).¹

Vägledande principer

Den nationella politiken för det civila samhället sammanfattar sex politikområden som ska beaktas för att skapa goda förutsättningar för civilsamhällets organisering och samverkan med det offentliga (se, s: 44-60, prop 2009/10:55):

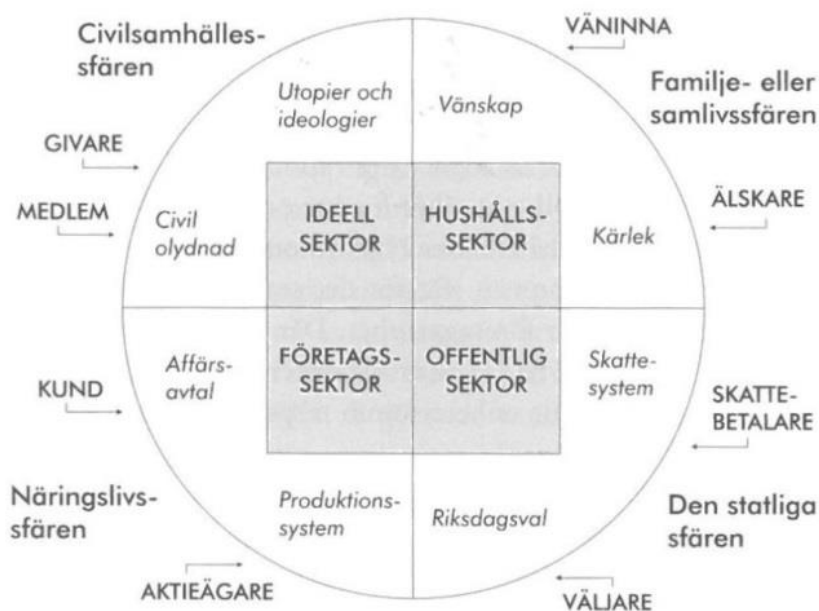
1. **Självständighet och oberoende:** Civilsamhällets aktörer har själva rätt att formulera sina uppdrag och utgångspunkter. De har rätt att hävda sin åsikt och ge synpunkter utan att äventyra samverkan med eller stöd från det offentliga.
2. **Dialog:** Civilsamhällets aktörer ska ha möjlighet att föra dialog med offentliga aktörer och därmed hävda sina intressen och framföra synpunkter som kan bidra till ett bättre beslutsunderlag. Dialogen ska vara öppen, ömsesidig, återkommande och inkluderande.
3. **Kvalitet.** När civilsamhället utför offentlig verksamhet så ska kvaliteten vara god och gå att följa upp. Syfte med och förutsättningar för civilsamhällets aktörers verksamhet ska beaktas samt att det kan finnas ett mervärde i att verksamheten utförs med den särskilda värdegrund som aktören representerar.
4. **Långsiktighet:** Det offentliga ska verka för att civilsamhällets aktörer ska ha goda möjligheter till en långsiktig och trygg verksamhet. Detta gäller både stödformer, lagstiftning och rutiner för samverkan.
5. **Öppenhet och insyn:** Det offentliga ska verka för transparens i beslutsprocesser och verksamhet och ge civilsamhället möjlighet till insyn i dessa. Civilsamhället bör på samma sätt, när dess verksamhet finansieras av offentliga medel, kunna redovisa hur medlen används och ge myndigheter möjlighet till rimlig insyn. Båda parter ska ges förutsättningar till öppenhet och förtroende i samverkan.
6. **Mångfald:** Det offentliga ska underlätta en mångfald av aktörer, organisationsformer och samverkansformer i civilsamhället. Civilsamhället bör omfatta människor från hela befolkningen

---

¹ Politiken för det civila samhället antogs 2009 av riksdagen och syftar till att slå vakt om och skapa förutsättningar för att det civila samhällets fortsatt ska spela en viktig roll i demokratin, samt att möjliggöra för att människor är delaktiga och bidrar till samhällsutvecklingen och välfärden.

Civilsamhället i förhållande till andra delar av samhället

Civilsamhället avgränsning och förhållande till resten av samhället kan beskrivas genom följande bild. Bilden visar att den offentliga sektorn har som syfte att verka rättvist för alla medborgare i enlighet lagar och förordningar. Den privata sektorn kännetecknas av marknad och mekanismer som syftar till att maximera vinst eller utbyte; familjen av ömsesidighet, tillit och mellanmännliga relationer och civilsamhället av att vara en arena där individer tillsammans kan verka för att uppnå ett större gemensamt meningsskapande.

(Wijkström, F, s. 102).

Civilsamhälle och demokrati

Ett samhällsbygge som gynnar gränsöverskridande organisering och tilltro till andra människor resulterar i minskad polarisering, segregering och utanförskap. Därtill skapas en form av tillit som gynnar demokratin. Wallman Lundåsen och Trädgårdh exemplifierar: "Utan mellanmännlig tillit blir representativ demokrati som system svårare att upprätthålla bland annat eftersom representanternas intentioner misstänkliggörs." (s.14).

Demokrati- och civilsamhällesfrågor är nära sammanlänkade. Ett vitalare civilsamhälle, fler kontaktytor mellan människor och utvecklad samverkan mellan en bredd av aktörer och det offentliga bidrar till att stärka den lokala demokratin och ökar medborgares delaktighet i demokratiska processer. I takt med att medborgares och föreningars engagemang ökar, utvecklas människors makt över problembeskrivningar och egen kapacitet att förverkliga visioner om ett bättre samhälle. Samverkan mellan det offentliga och det civila samhället skapar förutsättningar för ett större kunskapsutbyte och bättre hänsynstagande i båda parter beslutsprocesser.

I regeringens utredning "En palett för ett stärkt civilsamhälle" beskrivs civilsamhällets roll som röstbärare och opinionsbildare, roller som är avgörande för en fungerande demokrati:

"Civilsamhällets roll i demokratin framgår indirekt av målet för demokratipolitiken: En levande demokrati där individens möjligheter till inflytande förstärks och de mänskliga rättigheterna respekteras (prop. 2008/09:1 utgiftsområde 1, bet. 2008/09:KU1, rskr. 2008/09:83). Ett sätt för en enskild individ att få inflytande är att delta i civilsamhällets organisationer.

Genom att delta i civilsamhällets organisationer kan människor påverka politikens innehåll och utformningen av offentliga beslut, eller delta i ett löpande samtal mellan organisationerna å ena sidan och offentlig sektor å den andra. Det sker genom civilsamhällets roll som röstbärare och opinionsbildare. Civilsamhällets organisationer kan i olika frågor samla medlemmarnas synpunkter, bearbeta dem internt i organisationen och därefter föra fram dem i olika sammanhang. Syftet kan vara att lyfta nya frågor till allmänhetens kännedom och samhällsdebatten, men också att bidra med synpunkter och argument som höjer kompetensnivån hos det offentliga och samhället i stort. Civilsamhällets organisationer bidrar därmed bl.a. till ökad kunskap och bättre beslutsunderlag genom att delta och föra fram synpunkter i berednings- och beslutsprocesser samt i den allmänna debatten." (s.119-120, Palett för ett stärkt civilsamhälle, 2016)

Mångfald

"Det civila samhället bör avspegla och omfatta människor från olika delar av befolkningen. Alla delar av befolkningen ska ha möjlighet att engagera sig ideellt och ta på sig uppdrag och uppgifter." /.../ "Regelverk, bidragssystem m.m. bör med andra ord ge utrymme och förutsättningar för en rad organisationsformer inom det civila samhället, liksom för många former av relationer mellan det offentliga och det civila samhället" (se s. 60-61, Prop. 2009/10:55)

När aktörer i civilsamhället verkar utåtriktad och avspeglar människor från olika delar av samhället blir deras slagkraft och demokratiska roll som mest avgörande. I dessa fall fungerar civilsamhället som brobyggare och möjliggörare. Det underlättar för människor att inkluderas i en gemenskap, bygga sociala nätverk och bli delaktiga i samhällsbygget. Samtidigt gör det att fler delar av samhället kommer till tals och kan påverka. Om de som engagerar sig i civilsamhället inte är representativa för befolkningen i stort finns det risk för att den politiska jämlikheten försämras. Samverkan mellan civilsamhället och det offentliga kan fungera som en möjliggörare för mångfald. Ekerö kommun kan verka för att en större bredd av aktörer kommer till tals i kommunala beslutsprocesser. Därutöver kan stödformer som underlättar för att civilsamhället når ut bredare i samhället utvecklas. Kommunen kan även bidra med behovsbild och fungera som en avgörande länk till grupper som i liten utsträckning är aktiva i civilsamhällets organisationer och aktiviteter. Detta har vi sett inte minst på integrationsområdet där projektet Öar utan gränser har underlättat för nyanlända kommuninvånare att snabbare bli en del av den lokala gemenskapen och komma in i föreningslivet.

Socialt kapital

Ett samhälle som håller ihop och där vägar finns för att alla ska känna delaktighet i samhällsbygget kännetecknas av ett högt socialt kapital. I ett sådant samhälle står få utanför, människor ställer upp för varandra och de sociala nätverken bereder väg till arbete och ger möjlighet för individen till social rörlighet och till att förverkliga sina livsprojekt. När civilsamhället är starkt, utåtriktad, inbjudande och mångfacetterat växer det sociala kapitalet i takt med att fler inkluderas i gemenskapen och samhällsbygget. Sociala band och beröringspunkter mellan olika grupper av människor är avgörande för att segregationen ska minska och för att vår förståelse för varandra ska öka.

Rapporten "Civilsamhälle, social sammanhållning och tillit" (Wallman Lundåsen, Trädgårdh)² beskriver hur socialt kapital både är en resurs för individen och för samhället i stort. Rapporten förklarar hur *olika* typer av föreningar och organisering gynnar *olika* typer av socialt kapital. Föreningar som är slutna och består av människor som liknar varandra gynnar en partikulär tillit, det vill säga tillit till människor som liknar en själv. Föreningar som är utåtriktade, inbjudande och där människor av olika bakgrund träffas gynnar en generellt tillit, det vill säga tillit till människor i största allmänhet.

Den här utredningen tar fasta på vikten av att stärka den generella tilliten och lägger fram förslag som är formulerade för att gynna ett utåtriktad och inkluderande civilsamhälle.

---

² Skriften har tagits fram som en underlagsrapport för Stockholms stads kommission för ett socialt hållbart Stockholm.

2. Dialog med civilsamhället

En avgörande del i utredningen har varit att föra dialog med civilsamhällets aktörer och lyssna till vad de har för erfarenheter, synpunkter och idéer om hur samverkan kan utvecklas. Dialogprocessen har därtill möjliggjort att aktörer fått syn på varandra. För att underlätta för ett öppet och förtroligt samtal har dialogmöten letts av en extern "facilitator".

Dialogen har skett i tre steg. I det första steget via en enkät som funnits tillgänglig på kommunens hemsida och som har skickats ut till föreningar och nätverk samt till tjänstemän inom kommunen. Den besvarades av 90 civilsamhällesaktörer (föreningsrepresentanter och engagerade medborgare) och av 36 kommunanställda tjänstemän. I det andra steget organiserades fem fokusgrupper, fyra med representanter från civilsamhället och en med representanter från den kommunala organisationen. I det sista steget anordnades en öppen heldagsworkshop med 40 deltagare.

3. Inventering och situationsbeskrivning av lokala förutsättningar, behov och hinder

Fokusgrupper, workshop och enkätsvar visar en samsyn hos både kommunala funktioner och civilsamhällesaktörer om att en närmare samverkan är önskvärd. Vinsterna med samverkan beskrivs som många och potentialen och viljan till att utveckla densamma är stor. Bland annat lyfts utökad dialog, en större bredd av insatser och tydlighet om hur vi bättre kan komplettera varandras verksamheter som vägar framåt.³

Sammanställning av civilsamhällets synpunkter

- **Kommunikation:** Respondenterna önskar en ökad transparens i den kommunala organisationen och vill ha större insyn i beslutsprocesserna. Önskemål framförs om att kommunala mål och områden som civilsamhället och kommunen kan samverka inom tydliggörs. Aktuell behovsbild behöver kommuniceras bättre för att civilsamhället i större utsträckning ska nå ut och göra skillnad.
- **Dialog:** Respondenterna önskar en mer konstruktiv dialog och mindre av envägskommunikation från kommunens sida. Dialog med civilsamhället kan i flera fall ske tidigare i beslutsprocesserna. Önskan framförs om att kommunen i större utsträckning ska ta till vara på föreningarnas förslag och åsikter. När detta inte är möjligt efterfrågas konstruktiv feedback.
- **Bemötande:** Respondenterna anser att kommunens bemötande många gånger kan bli bättre, mer inlyssnande och respektfullt.
- **Workshops, nätverk och forum för möten:** Respondenterna önskar fler workshops och nätverkstillfällen där civilsamhällets aktörer och kommunen möts, delar information och samverkar.
- **Samverkan med fler förvaltningar:** Respondenterna önskar en utökad samverkan med fler delar av den kommunala organisationen.
- **Samverkan med föreningar kring marknadsföring:** Respondenterna önskar få mer stöd av kommunen med marknadsföring av aktiviteter och insatser för att nå ut bredare i befolkningen med sin verksamhet.
- **Idélab:** Kommunen föreslås inrätta ett idélab eller en inkubator dit medborgare kan vända sig för att få hjälp att förverkliga idéer eller projekt. Hjälpen kan bestå i coaching, stöd i projektansökningar, lokaler, nätverkande m.m.
- **Möjliggör ungas samhällsengagemang och initiativ:** De ungdomar som deltagit i dialogen önskar fler insatser för att möjliggöra ungas samhällsengagemang, inflytande, nätverkande och kontakter med den kommunala organisationen.

³ De synpunkter som inkommit presenteras i sin helhet som bilagor till utredningen.

Exempel på svar från representanter i civilsamhället

- "Att vi tillsammans kan stärka kommunens utbud av aktiviteter som vi kan erbjuda våra invånare. Högre kvalitet, bättre samordning, gladare invånare m.m." – *Ekerö IK*
- "Bra samarbete kompletterar varandras uppdrag och vidgar det egna ursprungliga uppdraget samt ger effektivare och bättre resultat." – *Ekerö pastorat*
- "Vi skulle vilja ha mer kontakter med de övriga nämnderna inom kommunen. - *PRO Färingsö*
- Närmare direkt samverkan med fler enheter inom Ekerö kommun skulle underlätta för samverkan." – *Fokusgrupp nätverket Öar utan gränser*
- "En bra dialog och transparens skulle minska frustrationen. " – *Fokusgrupp Ekerö IK:s kansli*
- "Referensgrupper/arbetsgrupper vid projekt (tex nya idrottshallar) insamling av samhällets behov för planering av kommande projekt" – *Skå IK och Föräldraförening*
- "Korta regelbundna (t.ex. kvartalsvisa) möten där kommunen redogör för sina planer och vi som är engagerade i kommunens föreningar får ge våra synpunkter/ha inflytande." – *Troxhammars Ryttarsällskap*
- "Kommunen tar hjälp av civilsamhället för att uppnå såväl lokala som nationellt ålagda mål. " – *Synpunkt formulerad i dialogworkshopen*
- " En långstig plan från kommunens sida som vi kan samarbeta kring. Vart vill vi? Vad kommer hända inom 5 år? Föreningar kan vara med och informera / implementera. " – *Fokusgrupp Ekerö IK*
- "Workshops då och då (i stil med denna) med professionell ledning där aktuellt läge i kommunen definieras och diskuteras, för att länka samman idéskapare med behovsläget. Representanter från så väl föreningar som enskilda intresserade personer deltar. " – *Synpunkt formulerad i dialogworkshopen*
- "Tack vare nya personer bakom skrivborden har det hänt något mycket positivt i vårt kommunhus, en ny anda och vilja att komma civilsamhället närmare och verka för dess intressen." – *Mälaröarnas Hästsällskap*

Synpunkterna från tjänstemän i den kommunala organisationen visar på en stor vilja och potential för utvecklad samverkan inom flera områden. Respondenterna efterfrågar tydligare uppdrag om att samverka med civilsamhället, utökad informationsbyte och mer kunskap och ger uttryck för en önskan om att arbeta förvaltningsöverskridande med civilsamhällesfrågor. Svaren finns att ta del av i sin helhet i bilaga 1, 2 och 3.

Exempel på svar från tjänstemän i kommunen

Varför samverkan:

- "Ömsesidighet. Båda vinnare på samverkan." - *Teknik- och exploateringskontoret*
- "Civilsamhället har otroligt stor lokalkännedom (ofta under lång tid) och uppmärksammar saker som vi inte ser eftersom vi inte har möjlighet att vara ute överallt i kommunen. Samverkan skapar större engagemang och förståelse för naturvårdsfrågor hos våra medborgare." - *Stadsarkitektkontoret*
- "Informationsspridning och förankring av kommunens arbete, samt att skapa förtroende för vårt arbete. Det är ofta höga (ibland orealistiska) förväntningar på en kommun och det är bra att tydliggöra och utbilda om kommunens ansvar eller när kommunen inte bär ansvar." - *Stadsarkitektkontoret*
- "Det skulle vara bra att i vissa projekt kunna ha de mer övergripande målen med. Jag kan också tänka mig att det finns mycket samverkan mellan andra kontor och civilsamhället som vi inte riktigt utnyttjar. En del av en ökad samverkan kanske behöver ske i den strategiska planeringen eller tillsammans med andra enheter, exempelvis som vid de ridedsmöten som hållits av plan/kultur och fritid." - *Stadsarkitektkontoret*
- "Socialnämndens samverkan med civilsamhället rätt passiv. Vi fortsätter som vi alltid gjort. Hur och med vad vi skulle kunna dra nytta av civila samhällets engagemang i högre utsträckning är inte överhuvudtaget en fråga som arbetas strategiskt med, vilket jag tycker är en vrist särskilt nu när det

finns mycket civilt engagemang för flyktingar/nyanlända. Det bör vi kunna stödja mera strategiskt och använda oss av för att stödja civilt engagemang till fler målgrupper som socialtjänsten möter.” - *Socialkontoret*

- ”Gemensamt ansvarstagande och tillvaratagande av våra samlade resurser och kompetenser mm. Mer givande och roligare att arbeta sida vid sida.” - *Socialkontoret*
- ”Jag har en viss oro för att civilsamhällets engagemang kan avta över tid. Tror att den kommunala organisationen måste vara bärare över tid.” – *Barn och utbildning*.
- ”Eleverna gynnas av förståelse för samhället och att sätta ”skolkunskap” i ett sammanhang.” - *Barn och utbildning*.
- ”Gemensamma aktiviteter, utbyte av kunskap/ erfarenheter i workshopformat, information om varandras aktiviteter.” – *Ekerö kulturskola*,
- ”Ökad meningsfullhet. Positivt att bygga samhället tillsammans.” - *Ekerö kulturskola*

Förslag som formulerats av deltagare på dialogworkshopen i februari 2017.

Lärdomar från nätverket Öar utan gränser

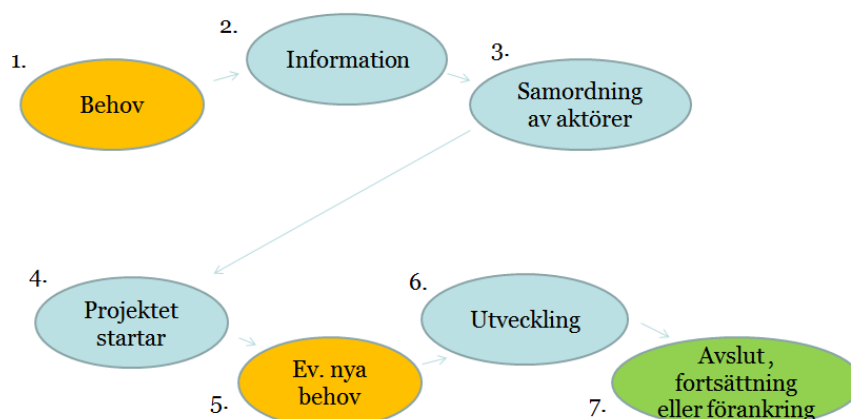
Kultur- och fritidsnämnden tilldelades av kommunfullmäktige medel för 2017 för att aktivt arbeta med samverkan med civilsamhället på integrationsområdet. Samverkansarbetet, som har gått under namnet Öar utan gränser, finansierades i under perioden 2015-10-01 till 2016-12-31 av Länsstyrelsen. Inom projektet har en projektledare varit anställd. Under hösten 2016 gjordes tjänsten om till utvecklingsledare och kom då även att omfattat att utreda en utökad samverkan med civilsamhället på fler områden.

Öar utan gränser (www.ekero.se/utangranser) har fungerat som en katalysator för engagemang och samverkan i civilsamhället och för samarbete mellan föreningar i kommunen och mellan olika kommunala enheter. Samverkan har lett till att nyanlända invånare i kommunen snabbare lär känna redan etablerade invånare, praktiserar svenska och blir en del av sociala nätverk som underlättar för att komma in på arbetsmarknaden. Direkta resultat av projektet är bl. a:

- Mer än 300 integrationsfrämjande aktivitetstillfällen har erbjudits av föreningar, organisationer, samanslutningar och privatpersoner. Aktiviteterna har syftat till allt från språkträning, kultur, sport, vänskap till nätverksbygge.
- Att nätverk har bildats och att möten för samverkan och engagemang i frågor som rör nyanlända äger rum kontinuerligt. Cirka 200 personer är en del av nätverket.
- Att alla nyanlända personer i kommunen har blivit erbjudna möjlighet till att bli vänskapsmatchade med redan etablerade kommuninvånare.
- En brygga mellan civilsamhället och den kommunala integrationsverksamheten. Arbetet har bidragit till dialog mellan medborgare och tjänstemän och därmed skapat förståelse och legitimitet för det kommunala integrationsarbetet och positiva attityder gentemot nyanlända kommuninvånare.
- Att mötesplatser i kommunen utvecklat sina aktiviteter för att underlätta för att nyanlända och redan etablerade kommuninvånare ska lära känna varandra.

Samverkan som katalysator för initiativ och engagemang

Många av integrationsprojekten i civilsamhället har påbörjats som en följd av samverkan och dialog med Ekerö kommun, vilket kan exemplifieras genom processkartan här nedanför.

Vänfamiljnätverket är ett av flera projekt som följt denna gång:

1. I början av 2016 ökade antalet personer med uppehållstillstånd som anvisades till Ekerö kommun. Därmed blev behovet av att skapa möten mellan nyanlända och redan etablerade invånare större.
2. Projektledaren för Öar utan gränser informerade om detta och andra behov på en workshop i engagemang i februari samma år.
3. Arbetsgrupper med föreningsrepresentanter och andra engagerade kommuninvånare baserade på behov och intresseområden formerades. Teman var bland annat språkcaféer, arbetsmarknad, kulturella

aktiviteter och bemötande av ryktesspridning. En av grupperna syftade till att skapa möten mellan redan etablerade och nyanlända mälaröbor.

4. I samverkan med kommunen startade gruppen ett "vänfamiljnätverk", som syftar till att vänskapsmatcha nyanlända och redan etablerade personer utifrån intressen, ålder på barn och arbetsbakgrund.

5. Under arbetets gång uppdagades att många nyanlända kommer tomhänta till kommunen och att deras etableringsprocess försvåras då de inte har tillgång till husgeråd och möbler.

6. Vänfamiljnätverket såg då en möjlighet att ta tillvara på möbler och husgeråd på öarna som annars skulle slängas och använda dessa för att möblera nyanländas lägenheter. Projektet utvecklades därmed genom att skapa ett återbruksflöde och en "dragkroksklubb" med bilburna volontärer som hämtar och lämnar möbler.

7. I takt med att antalet nyanlända personer som anvisades till Ekerö kommun ökade blev behovet av en anställd funktion för att samordna nätverkets arbete stort. Kommunen ansökte då om utvecklingsmedel från Länsstyrelsen i samverkan med olika civilsamhällesaktörer. Medel beviljades och en vänfamilj- och bosättningskoordinator kunde anställas i Ekerö pastorat. Projektet fortskrider nu i mer strukturerad form och med en styrgrupp som består av tjänstemän från kommunen och pastoratet.

Uppföljning av Öar utan gränser

En uppföljning av vad Öar utan gränser inneburit för kommunens flyktningmottagande och integrationsarbete gjordes i juni 2016 bland berörda tjänstemän. Sammanfattningsvis berättar dessa att projektet, och därmed kommunens samverkan med civilsamhället på integrationsområdet, starkt har bidragit till att kommunen har ett så bra mottagande och integrationsarbete som många vittnar om. Därtill beskrivs projektledarrollen (senare utvecklingsledaren) som central för att integrationsarbetet har haft och har en så positiv utveckling. Projektet har även uppmärksamats regionalt och nationellt och inspirerat andra kommuner till liknande verksamhet.

Framgångsfaktorer

Projektet Öar utan gränser har syftat till att underlätta för civilsamhällets engagemang på integrationsområdet. Framgångsfaktorer har varit:

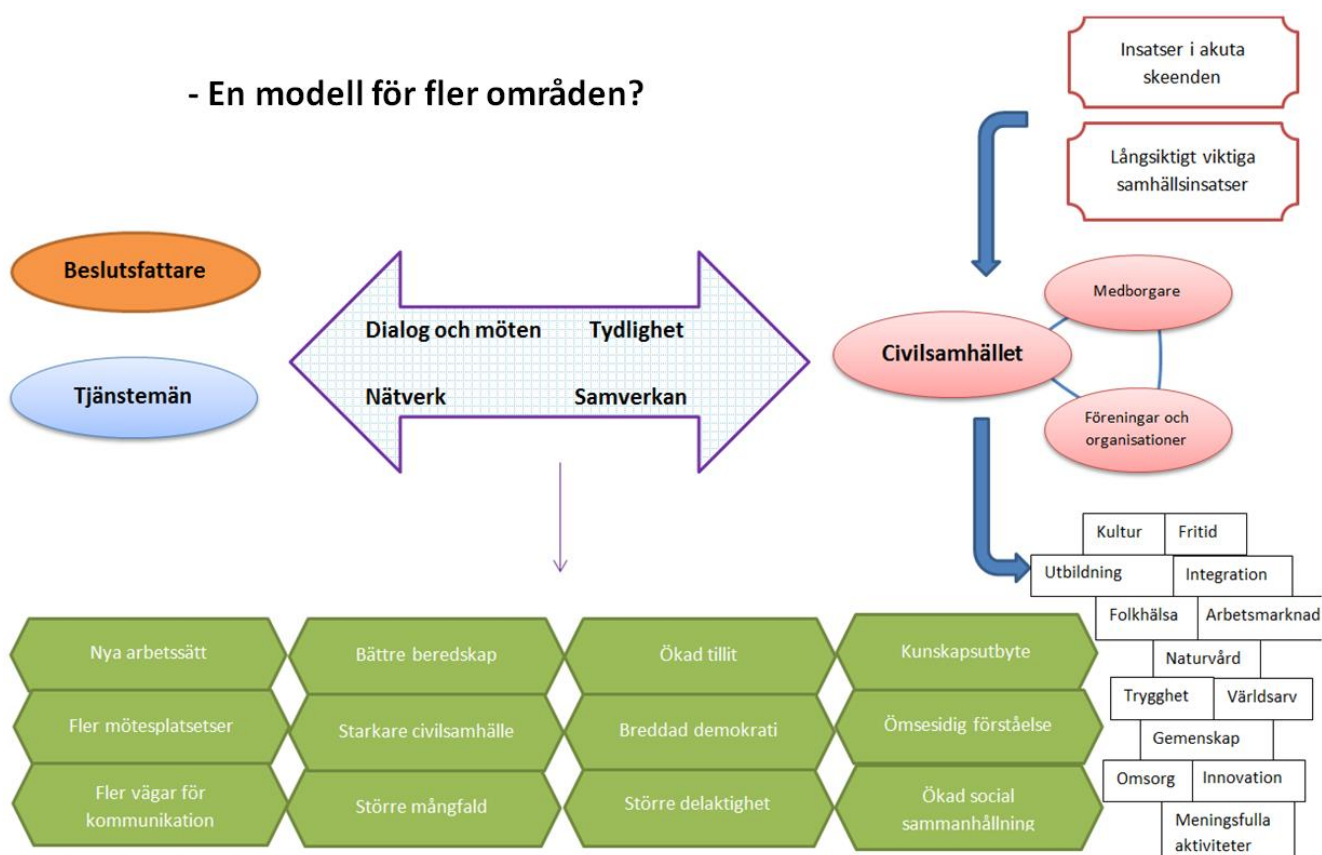
- **Beredskap** att svara upp till och möjliggöra civilsamhällets engagemang i akuta och långsiktiga samhällsutmaningar.
- **Nätverk** där civilsamhällesaktörer har mött varandra och representanter från kommunen för att ta del av information om och samverka i olika aktuella initiativ. Nätverket har skapat en vi-känsla och en gemenskap som har varit avgörande för att engagemanget har hållits vid liv och vuxit.
- **Kommunikation** om behov, aktiviteter och situation. Kommunala funktioner har kontinuerligt informerat om aktuellt läge och berättat var engagemanget kan göra störst nytta. Därmed har civilsamhällets insatser både kompletterat varandra och kommunens arbete på området och nått ut bredare i befolkningen. Civilsamhället har därtill medverkat med sina expertkunskaper och erfarenheter från arbete med målgruppen till att bredda den kommunala organisationens beslutsunderlag.
- **Helhetsbild:** En kommunal funktion med en helhetsbild och kunskap om både av kommunens och civilsamhällets arbete på området har underlättat till att föra samman aktörer och till samverkan i frågor på området.
- **Regional samverkan med civilsamhället:** Projektledaren har möjliggjort att Ekerö kommun har anslutit sig till regionala samverkansprojekt med civilsamhället. Som exempel kan *VIDA, Snacka jämt* och *Tillsammans för barn som flytt* nämnas.

Andra positiva effekter

Öar utan gränser har haft som syfte att möjliggöra för initiativ där människor lär känna varandra, övar på svenska, bygger sociala nätverk och som därmed underlättar för deras intåg på arbetsmarkanden. De har dock medfört en rad positiva bieffekter för samhället i stort:

- **Nya arbetssätt**
- **Fler mötesplatser** där människor av samma och olika bakgrund lär känna varandra
- **Fler och nya vägar för kommunikation**
- **Ett starkare civilsamhälle:** När aktörer möts och arbetar tillsammans har pågående initiativ utvecklats och nya skapats.
- **En större mångfald** av aktiviteter, initiativ och organisering.
- **Ökad tillit och socialt kapital:** Möten och kommunikation mellan aktörer har lett till en större tillit dem emellan. När människor upplever att samverkan mellan kommunen och civilsamhället gör att vi tillsammans på ett bra sätt lyckats hantera många utmaningar stärks tilliten och tilltron till framtiden i befolkningen i lokalsamhället.
- **Breddad demokrati:** Dialogen mellan det civila samhället och kommunen har möjliggjort att båda parter har kunnat ta del av varandras kunskaper, idéer och situationsbeskrivningar vilket har bidragit till mer välinformerade beslut.
- **Ömsesidig förståelse:** Den pågående dialogen har underlättat för att båda parter ska förstå varandras organisation, uppdrag och förutsättningar.
- **Den sociala samanhållningen** har stärkts när vi arbetat inkluderande och tillsammans.

- En modell för fler områden?

Utredningsförslag

Det finns både inom den kommunala organisationen och i civilsamhället en tydlig vilja till att utveckla samverkan oss emellan. Detta för att möjliggöra en bättre service till medborgarna, skapa goda förutsättningar för engagemang och organisering och ett större utbyte av kunskap inför beslut hos båda parter. De olika förslag som presenteras här har sitt ursprung i synpunkter och idéer som framkommit i dialogprocessen med civilsamhällets aktörer och tjänstemän i den kommunala organisationen. De tar fasta på verktyg och lärdomar från kommunens samverkansarbete i nätverket Öar utan gränser och forskning, utredningar och policydokument som används inom andra delar av landet.

Utökad dialog

I enkät fokusgrupper och workshop lyfter både civilsamhällesaktörer och kommunrepresentanter behovet av en utökad dialog. Detta för att nå större förståelse för varandras förutsättningar, dra nytta av varandras respektive expertis och möjliggöra en större mångfald av aktiviteter och initiativ samt för att de olika verksamheterna bättre ska kunna komplettera varandra. Dialog efterfrågas även för att tydliggöra behovsbilden och underlätta för att en större bredd av civilsamhällets aktörers perspektiv tas i beaktande i beslutsunderlag. Det tycks finnas en samsyn både bland respondenterna i det civila samhället och i den kommunala organisationen om att dialogen ofta påbörjas för sent och när agendan väl är satt. Workshops, nätverksmöten och samråd gör att aktörer inom den kommunala organisationen och civilsamhället får syn på varandra och är ett bra första steg för att initiera dialog.

För att underlätta för dialog krävs en tydligare struktur och kunskap om hur och när dialogen kan ske. Den europeiska koden för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen kan användas som ett verktyg för att synliggöra hur dialogen sker idag och hur den kan utvecklas framöver. Koden är framtagen för att fungera som ett pragmatiskt verktyg som riktar sig både till offentliga verksamheter och idéburna organisationer. Den listar exempel, men är inte bindande. Den föreskriver inga regler eller tvingande mekanismer, utan ger förslag på typer av medverkan vid olika tillfällen i de demokratiska processerna. Den är framtagen för att ge verktyg, tips och stöd till det offentliga samverkan och rådgörande med det civila samhället och kan användas både på lokal, regional och nationell nivå. (s. 5-6 Europeisk kode för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen).

NIVÅER AV DELTAGANDE

Partnerskap	<ul style="list-style-type: none"> Arbetsgrupp eller kommitté 	<ul style="list-style-type: none"> Samarbete under formuleringsarbetet 	<ul style="list-style-type: none"> Gemensamt beslutsfattande 	<ul style="list-style-type: none"> Strategiskt partnerskap 	<ul style="list-style-type: none"> Arbetsgrupper eller kommitté 	<ul style="list-style-type: none"> Arbetsgrupper eller kommitté
Dialog	<ul style="list-style-type: none"> Utfrågningar och offentliga forum Medborgarforum och framtidsråd Central myndighetskontakt 	<ul style="list-style-type: none"> Utfrågningar och frågepaneler Expertseminarier Kommittéer och rådgivande organ med flera intressenter 	<ul style="list-style-type: none"> Öppna plenarmöten eller kommittésammanträden 	<ul style="list-style-type: none"> Kapacitetsbyggande seminarier Utbildningsseminarier 	<ul style="list-style-type: none"> Arbetsgrupper eller kommitté 	<ul style="list-style-type: none"> Seminarier och rådgivande forum
Samråd	<ul style="list-style-type: none"> Petitioner Webbsamråd eller andra tekniker 	<ul style="list-style-type: none"> Utfrågningar och frågepaneler Expertseminarier Kommittéer och rådgivande organ med flera intressenter 	<ul style="list-style-type: none"> Öppna plenarmöten eller kommittésammanträden 	<ul style="list-style-type: none"> Evenemang, konferenser, forum, seminarier 	<ul style="list-style-type: none"> Mekanismer för synpunkter 	<ul style="list-style-type: none"> Konferenser eller möten Webbsamråd
Information	<ul style="list-style-type: none"> Enkel och öppen tillgång till information Forskning Organisering av kampanjer och lobbyning Webbplats för centrala dokument 	<ul style="list-style-type: none"> Öppen och fri tillgång till policydokument Webbplats för centrala dokument Kampanjer och lobbyning Webbsändningar Forskningsinformation 	<ul style="list-style-type: none"> Organisering av kampanjer och lobbyning 	<ul style="list-style-type: none"> Öppen tillgång till information Webbplats för tillgång till information Påminnelser via e-post Frågor och svar Offentliga anbuds-förfaranden 	<ul style="list-style-type: none"> Öppen tillgång till information Insamling av exempel Utvärderingar Forskningsstudier 	<ul style="list-style-type: none"> Öppen tillgång till information
STEGI DET POLITISKA BESLUSFATTANDET	Fastställande av agendan	Formulering	Beslut	Genomförande	Granskning	Omformulering

Den lodräta kolumnen beskriver nivåer av samverkan eller deltagande och den vågräta kolumnen när samverkan sker. Syftet med matrisen är inte att sträva efter partnerskap i alla frågor, utan istället att sortera och ge stöd vid val av aktiviteter och strategier för att nå uppsatta mål (se s. 28-29, Europeiska koden för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen).

Kommunikation och bemötande.

I enkätsvar, fokusgrupper och workshop lyfts vikten av att kommunen utvecklar sin kommunikation med föreningsliv och medborgare. Både kommunens hemsida och direkt kommunikation och bemötande identifieras som områden med utvecklingspotential. Mer uppdaterad information, en struktur som gör det enklare att hitta rätt samt interaktiva sidor och appar där föreningslivet kan marknadsföra sina aktiviteter efterfrågas. Därtill lyfts vikten av ett bättre bemötande.

Utredningen föreslår att Nämndkontor- kultur och fritid gör en översyn av hur kommunikationen sker idag inom kontoret och formulerar en kommunikationsplan gentemot civilsamhället. Här ingår att undersöka hur digitala plattformar kan underlätta för kommunikation och att sprida information om civilsamhällets aktiviteter samt se över hur vi kan utveckla vårt bemötande och feedback till civilsamhället. Ett framtida samverkansorgan kan möjliggöra för att liknande processer äger rum i övriga förvaltningar.

Policydokument

Utredningen föreslår ett policydokument för utvecklad samverkan mellan Ekerö kommun civilsamhället. Dokumentet är levande och ska utvecklas under samverkansarbetets gång. Dokumentet kan användas som stöd för att upprätta handlingsplaner för samverkan med civilsamhället inom kommunens olika förvaltningar:

1. Dialog: Bjud in en bredd av civilsamhällesaktörer till dialog om gemensamma utmaningar. Var inlyssnande. Ge feedback. Skapa förutsättningar till att civilsamhället kan delta, påverka och ge synpunkter.
  - Civilsamhällets perspektiv och kunskaper skapar mer informerade beslut i den kommunala organisationen och vice versa.
  - Genom att bjuda in en bredd av civilsamhällets aktörer till möten med kommunen ges möjlighet, information och motiv för dessa att verka på områden som kommer fler medborgare till gagn.
  - *Den europeiska koden för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen* kan användas som ett verktyg för att synliggöra och utöka dialogen.
2. Mångfald: Underlätta för underrepresenterade grupper engagemang i civilsamhället.
  - a. Ge stöd till föreningar som verkar för överbyggande socialt kapital.⁴
  - b. Underlätta för att länkar skapas mellan civilsamhället och grupper som "står utanför" samhället eller som har särskilda behov.
3. Verka för ett utåtriktat föreningsliv. Verka för nätverkande mellan föreningar.
4. Möjliggör för samverkan mellan civilsamhällesaktörer genom nätverksmöten och workshops om aktuella frågor.
5. Mötesplatser: Kartlägg vilka mötesplatser som idag finns i kommunen och vilka mötesplatser som kan möjliggöras framöver av civilsamhällesaktörer och av kommunala enheter var för sig eller i samverkan. Undersök hur mötesplatserna kan nå ett bredare befolkningsunderlag. Lyft fram och sprid information om dessa.
6. Kunskap: Sprid kunskap i den egna förvaltningen eller beställarkontoret om civilsamhällets organisering och förutsättningar och om verktyg som underlättar för samverkan.

---

⁴ Relationer mellan människor med olika bakgrund och social ställning.

7. Öppenhetet och tillgänglighet: verka för en transparent och tillgänglig beslutsprocess och aktuell och riktig information i ett för civilsamhället lättillgängligt format.
8. Lyhördhet: Verka för ett inlyssnande och engagerat förhållningssätt gentemot civilsamhället. Ge feedback på förslag och synpunkter.
9. Kommunikation:
  - a. Mötet mellan kommun och civilsamhälle kräver mer informerade parter. Kommunen bör därför verka för att sprida information om sitt uppdrag, förutsättningar och begränsningar och samtidigt inhämta kunskap om civilsamhällets roll, förutsättningar och hur vi kan samverka.
  - b. Verka för att lyfta fram civilsamhällets initiativ, i synnerhet dem som syftar till gränsöverskridande möten och kontakter.
  - c. Undersök hur information kan nå ett bredare befolkningsunderlag.
10. Inventera: Identifiera områden där kommunen och civilsamhället kan föra dialog och verka tillsammans för en positiv samhällsutveckling.
  - a. Formulera mål för dessa områden som går att följa upp.
  - b. Använd FN:s globala mål inom Agenda 2030 som verktyg för att finna gemensamma beröringspunkter och projekt med civilsamhället.
  - c. Se över möjligheten till idéburet offentligt partnerskap (IOP).
11. Ta fram förvaltnings specifika handlingsplaner över hur samverkan med civilsamhället kan utvecklas.

Möjliggör för ungas engagemang

Enkät och fokusgruppsintervjuer visar en vilja bland unga mälarebor att engagera sig och i större utsträckning föra dialog med kommunen. Kommunen upplevs som svårfattlig och onåbar. Någon beskriver att den är som "the Ministry of Magic"⁵, det vill säga hemlig och oåtkomlig. Unga respondenter skriver att de vill ha fler vägar för att förverkliga sina idéer och att ungdomsdrivna initiativ i större utsträckning ska stå i ramluset. Ett förslag är att bjuda in elevråden till dialog i vissa kommunala beslutsprocesser.

Det behövs ytterligare underlag för att se hur ungdomars idéer och synpunkter kan tas tillvara i den kommunala organisationen och hur deras engagemang kan underlättas och uppmuntras. En fortsatt kartläggning och dialog med barn och ungdomar föreslås äga rum under hösten 2017. Enkät, fokusgrupper och workshops genomförs för att hämta in målgruppens synpunkter och formulera förslag till hur dialogen med den kommunala organisationen kan fördjupas.

Inkubator för medborgares idéer

För att möta och underlätta kommunmedborgarnas engagemang föreslås att en framtida inkubator för idéer och aktiviteter utvecklas. Inkubatorn ska möjliggöra att engagemang tas till vara och omsätts till goda resultat samt verka för en mångfald av initiativ och aktiviteter. Till inkubatorn kan människor med idéer som kommer övriga kommunmedborgare till gagn vända sig. Det kan exempelvis röra sig om aktiviteter, organisering eller socialt ansvarstagande. Inkubatorn ger stöd med coaching, tips, eventuell lokal och underlättar för att aktörer kommer i kontakt med varandra. I praktiken är inkubatorn en person med coaching- och faciliteringskompetenser. Idag finns Aktivitetsbyrån i Ekerö kommun, en liknande funktion, som riktar sig till enbart ungdomar. Med ett utvidgat uppdrag kan en framtida inkubator även rikta sig till vuxna kommunmedborgare. Inspiration till en framtida inkubator kan hämtas exempelvis från Subtopia i Botkryka, Inkubatorn i Borås och Idéverkstán i Solefteå⁶.

Inkubatorn kan kopplas till ett framtida aktivitetsbaserat föreningsbidrag⁷ och erbjuda stöd i bidragsansökan och när aktiviteten ska förverkligas.

⁵ En Harry Potter referens

⁶ Subtopia i Botkryka: <http://www.subtopia.se>, Inkubatorn i Borås: <http://ink-boras.se/> och Idéverkstán i Solefteå: <http://www.solleftea.se/naringslivarbete/nyhetsarkiv/2017/ideverkstanenplatsdardukantestadinaideer>

⁷ Se utredningen om föreningsbidrag (PM 2017-04-04)

Samverkansorgan

Bland tjänstemän i Ekerö kommun lyfts både en önskan om ett tydligare uppdrag att samverka med civilsamhället och om att arbeta förvaltningsöverskridande med civilsamhällesfrågor. Som ett led i att möjliggöra för en utvecklad samverkan med civilsamhället föreslår utredningen därför att en arbetsgrupp eller ett samverkansorgan formas med en funktion från samtliga förvaltningar och beställarkontor. Samverkansorganets uppgift är att underlätta för kommunöverskridande samverkan med civilsamhället genom att utbyta erfarenheter, kunskap och föreslå nya samverkansområden. Därtill bildas en styrgrupp bestående av förvaltningschefer som förankrar samverkansarbetet i de olika förvaltningarna.

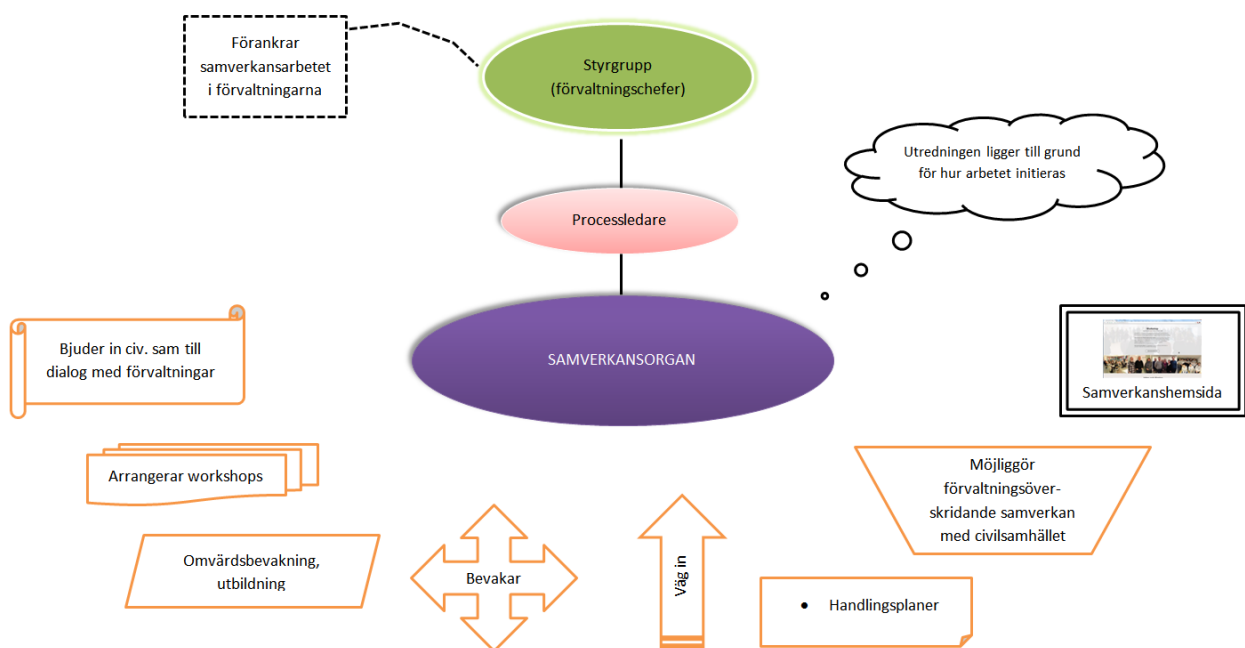
Struktur

Funktionerna i samverkansorganet föreslås mötas regelbundet för att möjliggöra att samverkan med civilsamhället utvecklas och att förvaltningsöverskridande samverkan underlättas. De har som uppgift att bedriva omvärldsbevakning, undersöka inom vilka områden samverkan är önskvärd, upprätta handlingsplaner och möjliggöra att en bredd av civilsamhällesaktörer bjuds in till dialog. Funktionerna bevakar hur samverkan sker och kan utvecklas. Samtidigt möjliggör de för kortare kontaktvägar mellan civilsamhället och förvaltningarna. Samverkansorganet ger respektive förvaltning en överblick av potentiella samverkansområden, förutsättningar och civilsamhällesaktörer vars verksamhet ligger i linje med förvaltningens uppdrag.

I dialogprocessen har det framkommit att civilsamhällesaktörer i större utsträckning vill samverka med kommunen kring globala, nationella, regionala och lokala mål. Samverkansorganet föreslås därför kartlägga och föreslå målområden där samverkan är möjlig. Ett verktyg i denna process är Agenda 2030 (FN:s globala mål för en hållbar utveckling). Dess 17 mål är anpassade för att genomföras både globalt och lokalt och kräver för att nå största effekt samverkan med civilsamhället. I SKL:s rapport "Lokala och regionala initiativ i Sverige om Agenda 2030" lyfts ett trettiotal exempel på hur svenska kommuner, landsting och regioner arbetar med Agenda 2030. Dessa kan fungera som inspiration i samverkansorganets arbete.

Samverkansorganet leds av en processledare som rapporterar till en styrgrupp som består av chefer från de förvaltningar som medverkar i arbetet. Dessa i sin tur förankrar samverkansarbetet i respektive förvaltning.

I förlängningen kan ett föreningsråd kopplas till arbetet. Denna fråga bör utredas och diskuteras av samverkansorgan och styrgrupp.

En permanent samverkansfunktion

Den modell för samverkan som vuxit fram genom Öar utan gränser kan i mycket överföras på andra områden. För att arbetet ska ge goda resultat och nå ut brett krävs ett tydligt uppdrag och funktioner inom kommunen som verkar långsiktigt för samverkan.

Utvecklingsledarens uppdrag är centralt för fortsatt samverkan med civilsamhället på integrationsområdet och utvecklad samverkan på ytterligare områden. Funktionen säkrar nätverkens fortlevnad, möjliggör att aktörer kommer i kontakt med varandra, bevakar att relevanta aktörer bjuds in till dialog och underlättar för en god kommunikation mellan Ekerö kommun och civilsamhället. I ett vidgat uppdrag antar utvecklingsledaren rollen som processledare i ett förvaltningsöverskridande samverkansorgan.

Rädda barnen berättar om psykologisk första hjälpen på ett nätverksmöte med Öar utan gränser, september 2016.

Referenser

- Europarådet, *Europeisk kod för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen*, Europarådets INGO-konferens CONF/PLE(2009)CODE1. Stockholm: Taberg Media Group AB, 2014 ,
- FORUM Idéburna organisationer med social inriktning (2017). för *Möjlighetslistan för hållbar utveckling – Exempel på arbete i partnerskap för att möta samhällsutmaningar*. Tillgänglig: <http://www.socialforum.se/wp-content/uploads/2017/04/M%C3%B6jlighetslistan.pdf/> [2017-05-02]
- Jegermalm, Svedeberg & von Essen – *Ersta Skändal befolkningsstudie* - 2010
- Kommissionen för ett hållbart Stockholm (2016). *Från delad till enad stad – Översiktsplanering för hållbarhet*. Stockholm: Stockholms stad. Tillgänglig: <http://www.stockholm.se/OmStockholm/Ett-socialt-hallbart-Stockholm-2/Rapporter-fran-hallbarhetskommissionen/> [2017-05-02]
- Kommissionen för ett hållbart Stockholm (2016). *Stad i samverkan - Stockholms stad och civilsamhället*. Delrapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Tillgänglig: <http://www.stockholm.se/OmStockholm/Ett-socialt-hallbart-Stockholm-2/Rapporter-fran-hallbarhetskommissionen/> [2017-05-02]
- Kulturdepartementet. *En politik för det civila samhället*. Proposition 2009/10:55. [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/49b70c/contentassets/626c071c353f4f1d8d0d46927f73fe9c/en-politik-for-det-civila-samhallet-prop.-20091055> [2017-05-02]
- Kulturdepartementet *Palett för ett stärkt civilsamhälle*. SOU 2016:13. [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig: http://www.regeringen.se/contentassets/907a5e554a23428f9aef3c2d7221a2de/palett-for-ett-starkt-civilsamhalle-sou-2016_13.pdf [2017-05-02]
- Lundåsen, S.W. & Trädgårdh, L. (2015) *Civilsamhälle, social sammanhållning och tillit*. Underlagsrapport för Kommissionen för ett hållbart Stockholm. Stockholm: Stockholms stad. Tillgänglig: <http://www.stockholm.se/OmStockholm/Ett-socialt-hallbart-Stockholm-2/Rapporter-fran-hallbarhetskommissionen/> [2017-05-02]
- MUCF (2016): *Flyktningmottagandet- det civila samhällets roll och villkor*. MUCF.
- MUCF (2016): *Samla kraft! En vägledning för kommuner kring civilsamhället och samverkan kring insatser för nyanlända*. MUCF.
- MUCF (2015): *Villkor för organisationer med social inriktning*. MUCF
- SCB (2014). *SCB:s medborgarundersökning – hösten 2014, Ekerö kommun*. [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig: <http://www.scb.se/Grupp/Applikationer/Medborgarundersokningar/dokument/H2014/Rapport/Rapport-Ekero-2014.pdf> [2017-05-02]
- SKL (2017). *Lokala och regionala initiativ i Sverige om Agenda 2030*. [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig: <https://skl.se/download/18.1284479015a26d3e16d93b70/1487339132992/PM+Kommuninitiativ+170217.pdf> [2017-05-02]
- SKL (2017). *Positionspapper: Civilsamhällets som utvecklingskraft, demokratiaktör och samverkanspartner*. [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig: <http://www.socialforum.se/wp-content/uploads/2017/04/Positionspapper-Civilsamh%C3%A4llet-som-utvecklingskraft-demokratiakt%C3%B6r-och-s....pdf> [Tillgänglig].
- UN (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. UN
- Wijkström, F. (Red.). (2012). *Civilsamhället i samhällskontraktet: En antologi om vad som står på spel*. Stockholm: European Civil Society Press.

Bilagor

- Bilaga 1: Sammanställning av enkätsvar
- Bilaga 2: Sammanställning av fokusgruppsintervjuer
- Bilaga 3: Sammanställning av synpunkter och idéer från dialogworkshopen